

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متأهل
دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران

**Investigation attachment styles and maladaptive schemas
married students of Tehran Azad University, Science and
Research**

سوده شاکری انارکی

Soodeh shakeri anaraki
M.A. in Clinical Psychology,
Faculty of Humanities and
Social Sciences, Science and
Research Branch, Islamic Azad
University, Tehran, Iran
Dr Hassan assadzadeh
Ph.D. in Educational
Psychology, Department of
Educational Psychology,
Faculty of Psychology and
Educational, Allameh
Tabataba'i University, Tehran,
Iran

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی دانشکده علوم
انسانی و علوم اجتماعی، واحد علوم تحقیقات،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
دکتر حسن اسدزاده (نویسنده مسئول)
دانشیار روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و
علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران،
ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین سبک‌های
دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان
متأهل دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران
انجام شد. روش پژوهش توصیفی از نوع پس
رویدادی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل
کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد واحد علوم
تحقیقات تهران می‌شد. نمونه به روش تصادفی
خوشه‌ای انتخاب شد و به پرسشنامه سبک‌های
دلبستگی هازان و شیور و فرم کوتاه طرحواره‌های
ناسازگارانه اولیه یانگ (YSQ-SF) پاسخ دادند.
نمونه پژوهش شامل ۱۹۰ نفر می‌باشد. در پایان،
داده‌های پژوهشی، با روش رگرسیون گام به گام،
مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش

Abstract

Introduction: The study aimed to
determine the relationship
between Attachment styles and
maladaptive schemas on married
students azad University, Science
and Research Branch of Tehran.
Research method was
descriptive of after event. The
statistical population included all
the married students of Tehran
Azad University, Science and
Research. Sample to
method cluster random selected.
and to questionnaire, Adult
attachment questionnair's hazan &
shaver and Yang early
maladaptive schemas short form
(YSQ-SF)
responded. sample present study
190 people. In the end, Research
data with method regression step
by step, were analyzed. Results

showed significant differences between attachment styles and maladaptive schemas on married students azad University, Science and Research Branch of Tehran there.

Conclusions: Identification attachment style people and their maladaptive schemas, along with an explanation of each other behavior, diagnose and solve marital problems and interpersonal communications couples who are still in the early stages will help.

Keywords: attachment styles, maladaptive schemas, married students.

نشان داد تفاوت معناداری بین سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار افراد متأهل دانشجویان دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران وجود دارد. نتیجه‌گیری: شناسایی سبک دلبستگی افراد و طرحواره‌های ناسازگار آنها، به همراه تبیین رفتارهای آن از همدیگر، به تشخیص و حل مشکلات زناشویی و روابط بین فردی زوجینی که هنوز در مراحل اولیه ارتباطی‌شان قرار دارند کمک شایانی خواهد کرد

واژگان کلیدی: سبک‌های دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار، دانشجویان متأهل.

مقدمه

خانواده به لحاظ قدمت، ابتدایی‌ترین و از لحاظ گستردگی، جهان شمول‌ترین نهاد اجتماعی است. این امر نشان می‌دهد که تشکیل خانواده یکی از اساسی‌ترین و طبیعی‌ترین نیازهای انسان محسوب می‌شود. علل نارضایتی از روابط زناشویی، ذهن پژوهشگران را به سوی سبک‌های دلبستگی متمایل نمود. از عوامل مهمی که در سال‌های اخیر به آن توجه شده و بر رضایت و کیفیت زندگی زناشویی^۱ نیز تاثیر دارد، تجارب اولیه فرد با والدین و یا نوع رابطه عاطفی فرد با والدین خود در دوران کودکی است. بر اساس نظریه دلبستگی^۲، دلبستگی به عنوان یکی از سازه‌های تحولی- شخصیتی سهم بسزایی در شکل‌گیری الگوهای ارتباطی بزرگسالی دارد؛ و از عوامل مهم تعیین‌کننده و پیش‌بینی‌کننده در رضامندی و روابط بین فردی زندگی زوج هاست. یکی دیگر از عوامل تاثیرگذار در روابط زوجین مربوط به شکل‌گیری طرحواره‌ها^۳ در کودکی است. طبق تعریف یانگ^۴، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوها و یا درون مایه‌های عمیق و

1 marital quality

2 attachment

3 schemas

4 Young

فراگیر هستند که در دوران کودکی یا نوجوانی شکل گرفته، در مسیر زندگی تداوم دارند، به رابطه فرد با خود و یا دیگران مربوط می‌شود و به شدت ناکارآمدند (یانگ، ۲۰۰۳). نکته قابل ذکر این است که روابط عاشقانه و عاطفی بین زوجها دقیقاً عین رابطه‌ی کودک و مراقبش نیست، بلکه اصول زیربنایی نظریه‌ی دلبستگی برای هر دو نوع رابطه کاربرد دارد. در واقع اصول دلبستگی میان کودکان و مادران آنها اساساً مشابه اصول دلبستگی در میان بزرگسالان می‌باشد. سبک دلبستگی با تاثیری که در روابط زناشویی دارد، می‌تواند بر احساسات والد تاثیر گذاشته و تعیین‌کننده روابط والد-کودک باشد (چانگ و چوی^۱، ۲۰۱۴).

تفاوت‌های فردی در رفتار دلبستگی بزرگسالی بازتاب باورها و انتظاراتی هستند که افراد درباره‌ی خودشان و روابط صمیمانه‌شان در رابطه‌ی دلبستگی قبلی داشته‌اند. این مدل‌های فعال‌ساز نسبتاً ثابت هستند و انعکاس نوع روابط اولیه‌ی فرد با مادرش می‌باشند. با این حساب تجارب روابط ابتدایی، مدل‌های درونی و سبک‌های دلبستگی‌ای را ایجاد می‌کند که بر روابط دلبسته‌ی بعدی اثر می‌گذارند و جهت‌گیری‌های دلبستگی در روابط عاطفی بزرگسالان بر رابطه‌ی عاطفی آنها با فرزندان خودشان نیز تاثیر می‌گذارد. این مدل‌های فعال‌ساز و جهت‌گیری‌های دلبستگی در طول زمان نسبتاً ثابت هستند، اما کاملاً غیر قابل تغییر نیستند. مشکلات روان‌شناختی، ناسازگاری‌ها در روابط میان فردی، اختلالات بالینی اغلب ناشی از مدل‌های فعال‌ساز و سبک‌های دلبستگی نایمن می‌باشند. نکته‌ی کلیدی این است که یک سری اصول بنیادی مشترک در روابط میان فردی صمیمانه در تمام دوران زندگی مورد استفاده قرار می‌گیرند. بالبی در تحقیقی دریافت یک عامل متمایزکننده‌ی کودکان بزهکار از کودکان دچار مشکلات هیجانی این بود که کودکان بزهکار اغلب جدایی‌های بلندمدت ناشی از بیماری یا مرگ والدین، فروپاشی خانواده و ... را تجربه کرده بودند، اما کودکان با مشکلات هیجانی چنین تجربه‌هایی را نداشتند. محرومیت جدی از مراقبت مادر، نوجوانی، بی‌عاطفه، روابط سطحی و خصومت کودک نسبت به دیگران همراه با تمایلات ضداجتماعی را موجب می‌شود (بیرامی، ۱۳۸۷). این مدل‌ها می‌توانند رفتار یک زوج را تعبیر و تفسیر و پیش‌بینی کنند و به همان اندازه طرحی برای راهنمایی شخص و برای رفتار خودش در روابط بدهد. هیجانانی که از تجربه‌های دلبستگی گذشته برانگیخته می‌شوند از طریق

¹ Chunga & Choi

الگوهای مدل فعال‌ساز درونی رفتار، تاثیر بسیار زیادی بر تجربیات دلبستگی کنونی می‌گذارند (حمیدی، ۱۳۸۶).

در تحقیق کولین (۱۹۹۶) که پیرامون عوامل موثر در سبک‌های دلبستگی صورت گرفت به بررسی ارتباط حمایت جویی، روابط بین فردی صمیمی و تفاهم زناشویی پرداخته شد. مشخص شد که سبک دلبستگی ایمن باعث می‌شود تا تداوم بیشتری در روابط بین فردی صمیمی و ایجاد تفاهم زناشویی به وجود آید و همواره سبک دلبستگی اجتناب به دنبال حمایت جویی موثر نمی‌رود. به علاوه سبک دلبستگی مضطرب بی‌توجهی ضعیفی را به همسر خویش نشان می‌دهد (حیدری، ۱۳۹۱). رفیعی (۱۳۹۰) رابطه بین طرحواره‌های ناسازگارانه اولیه و سبک دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد که بین سبک دلبستگی اجتنابی و ۴ طرحواره‌های حوزه (بریدگی - طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت مختل، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری) رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. بین سبک دلبستگی دوسوگرا و طرحواره‌های حوزه بریدگی طرد، خودگردانی و عملکرد مختل و حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری رابطه‌ای مثبت و معنادار یافت شد. یافته‌ها، رابطه‌ای منفی و معنادار را بین سبک دلبستگی ایمن و طرحواره‌های حوزه بریدگی طرد و خودگردانی و عملکرد مختل و حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری نشان دادند. پلاتز و همکاران (۲۰۰۵) در تحقیقی با هدف بررسی رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و دلبستگی بزرگسالان نشان داده‌اند که طرحواره‌ها به گونه‌ای معنادار با گروه‌بندی سبک دلبستگی متفاوتند. گروه دارای سبک دلبستگی بیمناک، درجه بیشتری از طرحواره‌های ناسازگاری را داشتند.

شناسایی سبک دلبستگی افراد و تبیین رفتارهای آن از همدیگر، به مشکلات زناشویی و روابط بین فردی زوجینی که هنوز در مراحل اولیه ارتباطی‌شان قرار دارند کمک شایانی خواهد کرد و در این مسیر می‌توان با استفاده از برنامه‌های مداخله‌ای پیش از ازدواج به بهبود و غنی‌سازی روابط زوجین کمک کرد. ازدواج برای افراد به منزله دوره انتقال است. بالبی در مورد این دوره انتقالی این فرضیه را مطرح ساخت که مدل‌های فعال دلبستگی بیش از هر زمانی در معرض اصلاح و بازسازی قرار می‌گیرند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد زوجینی که در آستانه جدایی هستند با زوجین باثبات و راحتی که بویژه در اوایل ازدواج قرار دارند از نظر نوع دلبستگی متفاوتند (ذوالفقاری، ۱۳۹۱).

طرحواره‌ها موجب سوگیری در تفسیر ما از رویدادها می‌شود و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی میان فردی به صورت سوتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف شده، گمانه‌های نادرست، هدف و چشم داشت‌های غیر واقع بینانه خود را نشان می‌دهد (پاسکال، کریستین و جین لویس^۱، ۲۰۰۸). طرحواره‌ها نیز به عنوان عوامل زیرساختی در شکل‌دهی به شخصیت، باورها و نگرش‌ها، شیوه زندگی آدلری را در فرد بوجود می‌آورند و به عنوان یک نقشه شناختی مستتر در ذهن، تعاملات و روابط و رفتارهای افراد را تحت تاثیر و کنترل خود در می‌آورند. از این رو رسوب یادگیری‌های اولیه در ذهن می‌تواند در سیستم حمایت یا طرد کننده خانواده منجر به شکل‌گیری این طرحواره‌های ناسازگار شود و زندگی آینده افراد را تحت سیطره خود درآورد. تعارض و کشمکش‌ها، این طرحواره‌های ناسازگار اولیه را فعال یا فعال‌تر می‌سازد و این ما را بر آن می‌دارد که پیشگیری را مقدم بر درمان دانسته و از ابتدای معماری ساختمان باهم بودن، خشت‌های ناکارآمد را شناسایی کرده و تغییر دهیم و اگر تغییری حاصل نشد، از وقایع آسیب‌زای آن آگاهی داشته و با مهارت‌های مقابله‌ای و کارآمد خود را برای روزی که با واقعیت‌های موجود روبرو شویم آماده سازیم (رفیعی، ۱۳۹۰). با توجه به اهمیت روابط زوجین و صمیمیت بین آنها که می‌تواند تاثیر عمده‌ای را بر سلامت فرد و جامعه داشته باشد به نظر می‌رسد پژوهش در زمینه تاثیرگذاری سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد آن بسیار مفید باشد. زندگی زناشویی بخشی مهمی از زندگی افرادی است که ازدواج را تجربه می‌کنند که متاثر از انواع سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار زوجین به صورت جامع و با در نظر گرفتن تاثیر و تاثرات آنها تا کنون بررسی نشده است، این تحقیق به دنبال بررسی سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران است. لذا به صورت مشخص این سوال مطرح شد که آیا بین سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار افراد متاهل دانشجویان دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران رابطه معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

این پژوهش یک پژوهش توصیفی از نوع پس رویدادی می‌باشد که در آن روابط بین متغیرهای کیفیت زندگی زناشویی به عنوان ملاک و سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار به عنوان پیش‌بین مورد بررسی قرار می‌گیرد.

¹ Pascal, Christine and Jean-Louis

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد

جامعه و نمونه آماری. جامعه آماری ۴۰۰ نفر پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان متأهل کارشناسی ارشد ۱۳۹۴-۱۳۹۳ دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران بود. با توجه به اینکه چه تعداد گروه و در دانشکده بود بعضی دانشکده‌ها دو کلاس بعضی سه کلاس انتخاب شد. نمونه به روش تصادفی خوشه‌ای انتخاب شد. به این ترتیب که از هر دانشکده (۱۹ دانشکده) دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران ۲ یا ۳ کلاس به صورت تصادفی انتخاب و از هر کلاس افراد متأهل آن به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. براساس جدول مورگان ۱۹۰ نفر انتخاب گردید.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسالی هازان و شیور (AAQ): این پرسشنامه یک پرسشنامه خود ارزیابی است که بر اساس مقیاس ۷ درجه ای از نوع لیکرت، آزمودنی در مورد ۳ توصیف ارائه شده، وضعیت خود را در مورد میزان تطابقش با هر توصیف که بیانگر یک سبک دلبستگی است مشخص می‌کند. هماهنگی درونی این سه توصیف در حد بالا نشان دهنده این است که هر توصیف موضوعی متفاوت از توصیف دیگر را بررسی می‌کند. این پرسشنامه اولین پرسشنامه ای است که جهت ارزیابی دلبستگی بزرگسالان استفاده شده است. همانطور که اشاره شد این پرسشنامه شامل سه آیم و سه خرده مقیاس نیز می‌باشد: آیم اول: خرده مقیاس اجتنابی، آیم دوم: خرده مقیاس دوسوگرا، آیم سوم: خرده مقیاس ایمن و نمره گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت و حداقل امتیاز ممکن ۳ و حداکثر ۲۱ خواهد بود. نمره بین ۳ تا ۶: دلبستگی فرد پایین است. نمره بین ۶ تا ۱۲: دلبستگی فرد متوسط است. نمره بالاتر از ۱۲: دلبستگی فرد بالا است.

با بررسی میزان همبستگی سه توصیف ذکر شده در AAQ روی ۱۰۰ نفر (۵۰ دختر و ۵۰ پسر) دبیرستانی، روایی و اگرچه نوعی روایی سازه است به دست آمد که نشان می‌دهد این سه توصیف سه محتوای متفاوت از نظر دلبستگی را می‌سنجد چرا که همبستگی دلبستگی ایمن با نایمن اجتنابی ۱۰٪- و با نایمن دوسوگرا ۵۴٪- همبستگی نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا ۱۴٪ یعنی بسیار پای می‌باشد.

ثبات آزمون - آزمون مجدد AAQ1 برابر ۰/۶۰٪ و برای AAQ 2 برابر ۰/۷۰٪ (معادل ۲ پیرسون ۰/۴۰٪) بوده است (بالوین و فر، ۱۹۹۵، درفنی و نولر، ۱۹۹۶ به نقل

از پاکدامن، ۱۳۸۳). در تحقیقی که توسط پاکدامن (۱۳۸۳) بر روی یک نمونه ۱۰۰ نفری (۵۰ دختر و ۵۰ پسر) انجام گرفت اعتبار آن توسط آزمون - آزمون مجدد روی این نمونه به ترتیب برای دلبستگی اضطرابی / دوسوگرا، اجتنابی و ایمنی بخش برابر ۰،۷۲، ۰،۵۶ و ۰،۳۷ و میزان آلفای کرونباخ نیز برابر ۰،۷۹ - بدست آمد که میزان اعتبار نسبتاً بالایی را نشان می‌دهد (ذرتی و همکاران، ۱۳۸۵).

فرم کوتاه طرحواره‌های ناسازگارانه اولیه یانگ^۱ (YSQ-SF): این پرسشنامه ۷۵ آئمی توسط یانگ ۱۹۹۸ برای ارزیابی ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه ساخته شده است. این طرحواره‌ها عبارتند از: رهاشدگی / بیثباتی، بیاعتمادی / بدرفتاری، انزوای اجتماعی / بیگانگی، نقص / شرم، محرومیت هیجانی، وابستگی / بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری، خود تحول نایافته / گرفتار، شکست، استحقاق / بزرگ منشی، خودکنترلی ناکافی، اطاعت، فداکاری، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه / بیش انتقادی. هر سؤال بر یک مقیاس ۶ درجه‌ای نمره گذاری می‌شود (۱ برای کاملاً نادرست، ۶ برای کاملاً درست) در این پرسشنامه هر ۵ سؤال یک طرحواره را می‌سنجد. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بالاتر از ۲۵ باشد آن طرحواره ناکارآمد است. پایایی و روایی این ابزار در پژوهش‌های متعددی به اثبات رسیده است (بارانف، جان و ایل تیان ۲۰۰۷). هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی (۱۳۸۴) بر دانشگاه‌های تهران انجام گرفته، همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت مؤنث ۰/۹۷ و در جمعیت مذکر ۰/۹۸ به دست آمده است.

ماده‌ها با طیف شش‌گزینه‌ای (کاملاً درمورد من نادرست است تا کاملاً مرا توصیف می‌کند) درجه‌بندی شده است. نمره بالا در یک خرده مقیاس معین، احتمال وجود یک طرحواره غیر انطباقی را برای آن فرد نشان می‌دهد. تحقیقات پیشین اعتبار مقیاس SF-YSQ را تأیید و پایایی کل مقیاس و خرده مقیاس‌ها بالای ۰/۸۰ بوده است (آهی، ۱۳۸۶).

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

¹ Young Schema Questionnaire – short form

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد

کلیه داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS۲۱ تجزیه و تحلیل می‌شوند. با استفاده از روش رگرسیون مورد تحلیل قرار خواهند گرفت. در این پژوهش سبک های دلبستگی متغیر پیش بین و طرحواره‌های ناسازگار به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهشی در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد

متغیرها	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
رهاندگی/بی ثباتی	۱۹۰	۵	۲۷	۱۶/۸۹	۶/۴۰۷
بی اعتمادی/بدرفتاری	۱۹۰	۵	۲۷	۱۵/۳۷	۷/۴۱۲
محرومیت هیجانی	۱۹۰	۶	۲۷	۱۱/۸۴	۵/۸۹۴
نقص / شرم	۱۹۰	۶	۲۳	۱۳/۴۲	۴/۶۶۱
انزوا/ بیگانگی	۱۹۰	۷	۲۴	۱۴/۸۴	۵/۲۶۸
وابستگی	۱۹۰	۵	۲۳	۱۳/۴۲	۵/۶۴۷
آسیب پذیری	۱۹۰	۵	۲۴	۱۲/۷۹	۵/۷۴۲
خودتحول نیافته	۱۹۰	۵	۲۳	۱۲/۶۸	۵/۲۵۶
شکست	۱۹۰	۳	۲۶	۱۵/۷۹	۶/۶۷۱
استحقاق/بزرگ منشی	۱۹۰	۷	۲۵	۱۴/۸۹	۶/۲۵۶
خودانضباطی ناکافی	۱۹۰	۴	۲۷	۱۷/۶۳	۷/۵۲۶
اطاعت	۱۹۰	۶	۲۶	۱۶/۶۸	۷/۰۰۸
ایثار	۱۹۰	۵	۲۶	۱۶/۷۹	۵/۸۷۹
بازداری هیجانی	۱۹۰	۵	۲۷	۱۵/۷۹	۶/۱۹۴
معیارهای سخت گیرانه	۱۹۰	۵	۲۳	۱۴/۱۶	۶/۱۵۷
سبک دلبستگی ایمن	۱۹۰	۱	۸	۵/۰۰	۲/۰۵۷
سبک دلبستگی دوسوگرا	۱۹۰	۱	۶	۲/۹۵	۱/۳۹۸
سبک دلبستگی اجتنابی	۱۹۰	۱	۵	۲/۴۷	۱/۳۱۶

جدول ۲- نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین سبک‌های دل‌بستگی و طرحواره‌های ناسازگار

معیارهای سخت گیرانه	۰۰۳**	۸۱۱**
بازداری هیجانی	۰۱۷**	۸۷۴**
ایثار	۰۵۸**	۱۳۳**
اطاعت	۰۰۵**	۷۷۷**
خودانضباطی ناکافی	۰۵۶**	۳۰۸**
استحقاق/ بزرگ منشی	۰۱۱*	۳۰۴**
شکست	۰۱۱*	۳۶۳**
خودتحول نیافته	۰۱۱*	۸۱۵**
آسیب پذیری	۰۱۱*	۷۸۱**
وابستگی	۰۱۱*	۵۵۳**
انزوا/ بیگانگی	۰۱۱*	۱۷۸**
نقص/شرم	۰۰۳**	۳۸۵**
محرومیت هیجانی	۰۱۷**	۰۵۵**
بی اعتمادی/ بد رفتاری	۰۱۷**	۸۷۴**
رهاشدگی/ بی ثباتی	۰۱۷**	۸۱۵**
متغیر		
سبک دل‌بستگی	سبک دل‌بستگی	ایمن
سبک دل‌بستگی	سبک دل‌بستگی	دوسوگرا
سبک دل‌بستگی	سبک دل‌بستگی	اجتنابی

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed.)

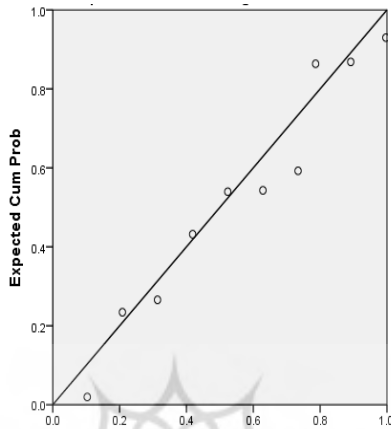
*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed.)

با توجه به جدول ۲ همبستگی بین سبک دل‌بستگی ایمن و طرحواره‌های ناسازگار در سطح معناداری ۰/۰۰۱ منفی و معنی دار است. همبستگی سبک دل‌بستگی اجتنابی با طرحواره‌های ناسازگار مثبت و معنی دار می‌باشد، به جز طرحواره‌ی معیارهای سخت‌گیرانه که این همبستگی منفی بوده و در سطح معناداری ۰/۰۰۵ یک رابطه معنی دار را نشان می‌دهد. سبک دل‌بستگی دوسوگرا، با طرحواره‌های ناسازگار رهاشدگی، محرومیت هیجانی، نقص/ شرم، انزوا/ بیگانگی، استحقاق/ بزرگ‌منشی، خودانضباطی ناکافی، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی و معیارهای سخت‌گیرانه مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۰۱، معنادار است.

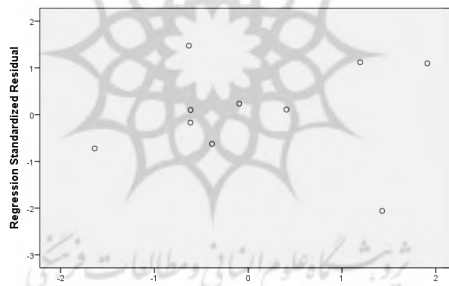
جهت بررسی مفروضه‌های رگرسیون (بهنجاری، خطی بودن، پراکندگی و استقلال پس مانده ها از نمودار پراکندگی پس مانده‌ها استفاده شد. نمودار ۴-۵ نشان می‌دهد انحراف زیادی از

بررسی رابطه سبک‌های دل‌بستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد

بهنجاری وجود ندارد. همچنین نمودار ۴-۵ نشان می‌دهد نقاط به صورت یکنواخت پراکنده شده‌اند، و می‌توان ثابت بودن واریانس‌ها را نتیجه گرفت.

نمودار ۱. نمودار بهنجاری داده‌ها

نمودار ۲. نمودار پراکنده‌گی پس‌ماندها

در گام دوم، به ارزیابی مدل می‌پردازیم. جدول ۴-۵ نشان می‌دهد چه مقدار از واریانس متغیر ملاک توسط مدل (سبک‌های دل‌بستگی) تبیین شده است.

جدول ۳. ضریب همبستگی و تبیین چندمتغیره برای پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار از روی سبک‌های دل‌بستگی

مدل	R	R Square	مربع R تعدیل شده
۱	۰/۹۸۹	۰/۹۷۷	۰/۹۷۶
۲	۰/۹۹۵	۰/۹۹۱	۰/۹۹۱
۳	۰/۹۵۶	۰/۹۱۳	۰/۹۱۰

با توجه به جدول ۳ مشاهده می شود که ضریب همبستگی چندگانه برای سبک دلبستگی ایمن، دوسوگرا و اجتنابی به ترتیب برابر با $0/98$ ، $0/99$ ، $0/95$ و ضریب تعیین این متغیرها نیز به ترتیب برابر با $0/97$ ، $0/99$ و $0/91$ می باشد.

سپس، جهت ارزیابی معنی داری نتیجه، تحلیل واریانس انجام شد که نتایج در جدول ۴-۶ ذکر شده است.

جدول ۴. تجزیه و تحلیل واریانس برای نشان دادن معنی داری پیش بینی طرحواره های ناسازگار اولیه از روی سبک های دلبستگی

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	مربع میانگین	F	سطح معناداری
تهدید	رگرسیون	۷	۱۱۱/۶۸۴	۱۱۱۵/۹۹۴	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۲	۰/۱۰۰		
	کل	۱۸۹			
دوسوگرا	رگرسیون	۷	۵۲/۳۰۸	۲۸۶۸/۶۰۳	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۲	۰/۰۱۸		
	کل	۱۸۹			
اجتنابی	رگرسیون	۷	۴۲/۷۰۷	۲۷۳/۴۹۰	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۲	۰/۱۵۶		
	کل	۱۸۹			

با توجه به جدول ۴ طرحواره های ناسازگار اولیه، سبک دلبستگی افراد متاهل دانشجویان دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران را با سطح معناداری کمتر از $0/001$ پیش بینی می کنند. در گام سوم، هر یک از متغیرهای پیش بین، به منظور بررسی این موضوع که کدام یک از متغیرهای وارد شده به مدل، در پیش بینی متغیر ملاک سهم دارند، ارزیابی شدند. و نتایج در جدول ۵ ارایه شده است.

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد

جدول ۵. تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار اولیه از روی سبک‌های دلبستگی

سطح معناداری	t	ضرایب غیر استاندارد		مدل	
		ضرایب استاندارد	خطای استاندارد میانگین		
		Beta	B		
۰/۰۱	۷۱/۵۲۶		۰/۱۴۸	۱۰/۵۶۶	ثابت
۰/۰۱	-۱۹/۰۴۵	-۰/۷۲۶	۰/۰۱۱	-۰/۲۱۳	اطاعت
۰/۰۱	-۴/۵۳۰	-۰/۱۶۹	۰/۰۱۵	-۰/۰۶۶	انزوا/ بیگانگی
۰/۰۱	-۲۸/۳۴۱	-۰/۴۶۵	۰/۰۰۴	-۰/۱۲۷	خودانضباطی ناکافی
۰/۰۱	-۱۰/۸۶۳	-۰/۹۱۸	۰/۰۳۷	-۰/۴۰۵	نقص / شرم
۰/۰۱	۱۰/۴۷۶	۱/۰۶۱	۰/۰۳۳	-۰/۳۴۱	رهاشدگی
۰/۱۲۴	-۱/۵۴۵	-۰/۰۴۴	۰/۰۱۰	-۰/۰۱۵	محرومیت هیجانی
۰/۰۱	۶/۴۷۵	۰/۱۸۳	۰/۰۱۰	۰/۰۶۴	ایثار
۰/۰۱	-۱۱/۴۰۹		۰/۰۳۴	-۰/۳۸۳	ثابت
۰/۰۱	۷۰/۹۵۱	۱/۲۴۰	۰/۰۰۴	۰/۲۷۷	استحقاق
۰/۰۱	-۲۵/۳۱۸	-۰/۳۹۰	۰/۰۰۳	-۰/۰۸۸	بازداری هیجانی
۰/۰۱	-۲۷/۱۲۵	-۰/۸۱۵	۰/۰۰۸	-۰/۰۲۱۶	انزوا/ بیگانگی
۰/۰۰۱	۹/۳۵۸	۰/۱۷۹	۰/۰۰۵	۰/۰۴۳	محرومیت هیجانی
۰/۰۱	۲۰/۰۸۹	۰/۴۲۰	۰/۰۰۵	۰/۰۹۲	رهاشدگی
۰/۰۴۹	۱/۹۸۱	۰/۰۲۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	خودانضباطی ناکافی
۰/۰۱	۱۹/۰۵۲	۰/۵۰۷	۰/۰۰۵	۰/۱۰۱	اطاعت
۰/۰۱	-۹/۱۵۳		۰/۲۶۲	-۲/۳۹۴	ثابت
۰/۰۰۲	۳/۱۳۸	۰/۳۰۰	۰/۰۱۸	۰/۰۵۶	اطاعت
۰/۱۷۲	-۱/۳۷۱	-۰/۱۴۰	۰/۰۲۶	-۰/۰۳۵	انزوا

۰/۰۱	۱۰/۸۸۱	۰/۵۹۳	۰/۰۱۲	۰/۱۳۲	محرومیت هیجانی
۰/۰۱	۹/۸۴۴	۰/۵۸۵	۰/۰۱۳	۰/۱۳۱	ایثار
۰/۴۴۵	۰/۷۶۵	۰/۰۵۷	۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	بازداری هیجانی
۰/۰۱	-۵/۸۸۵	-۲/۱۱۷	۰/۰۷۴	-۰/۴۳۵	رهاشدگی
۰/۰۱	۷/۴۵۹	۲/۰۶۸	۰/۰۷۸	۰/۵۸۴	نقص / شرم

با توجه به جدول ۵، نشان می‌دهد که متغیرهای پیش‌بین اطاعت، انزوا/ بیگانگی، خودانضباطی ناکافی، نقص / شرم، رهاشدگی و ایثار قادر به پیش‌بینی سبک دلبستگی ایمن در دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات می‌باشند. آزمون معناداری t در رگرسیون برای ضرایب رگرسیون اطاعت، انزوا/ بیگانگی، خودانضباطی ناکافی، نقص / شرم، رهاشدگی و ایثار در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار است. با توجه به ضرایب استاندارد رگرسیون محاسبه شده، طرحواره نقص / شرم با مقدار بتای ($\text{Beta}=۰/۹۱$) سهم بیشتری در پیش‌بینی سبک دلبستگی ایمن دارد. همچنین لازم به ذکر است که ضریب رگرسیونی اطاعت، انزوا/ بیگانگی، خودانضباطی ناکافی، نقص / شرم و محرومیت هیجانی، منفی است که نشان‌دهنده رابطه منفی طرحواره‌های مذکور با سبک دلبستگی ایمن می‌باشد.

متغیرهای پیش‌بین استحقاق، بازداری هیجانی، انزوا/ بیگانگی، محرومیت هیجانی، رهاشدگی و اطاعت قادر به پیش‌بینی سبک دلبستگی دوسوگرا در دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات می‌باشند. با توجه به ضرایب استاندارد رگرسیون محاسبه شده، طرحواره استحقاق/ بزرگ‌منشی با مقدار بتای ($\text{Beta}=۱/۲۴$) سهم بیشتری در پیش‌بینی سبک دلبستگی دوسوگرا دارد.

متغیرهای پیش‌بین اطاعت، انزوا، محرومیت هیجانی، ایثار، بازداری هیجانی، رهاشدگی و نقص / شرم قادر به پیش‌بینی سبک دلبستگی اجتنابی در دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات می‌باشند. با توجه به ضرایب استاندارد رگرسیون محاسبه شده، طرحواره محرومیت هیجانی با مقدار بتای ($\text{Beta}=۰/۵۹$) سهم بیشتری در پیش‌بینی سبک دلبستگی دوسوگرا دارد.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد همبستگی بین سبک دلبستگی ایمن و طرحواره‌های ناسازگار منفی و معنی‌دار است. همبستگی سبک دلبستگی اجتنابی با طرحواره‌های ناسازگار مثبت و معنی‌دار می‌باشد، به جز طرحواره‌ی معیارهای سخت‌گیرانه که این همبستگی منفی بوده است. سبک دلبستگی دوسوگرا، با طرحواره‌های ناسازگار رهاشدگی، محرومیت هیجانی، نقص/ شرم، انزوا/ بیگانگی، استحقاق/ بزرگ منشی، خودانضباطی ناکافی، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی و معیارهای سخت‌گیرانه مثبت و معنادار می‌باشد. این یافته‌ها با یافته‌های رفیعی، حاتمی و فروغی (۱۳۹۰) و پلاتز و همکاران (۲۰۰۵) همسو است.

دلبستگی نظامی است که خود را در روابط عاشقانه بزرگسالی بروز می‌دهد و مفهوم دلبستگی به همسر، برای زنان و شوهران جزء پاداش‌های ازدواج قلمداد می‌شود. با توجه به متون نظری موجود می‌توان گفت که طرحواره‌ها روی مدل‌های فعال سازی درونی نظریه دلبستگی ایجاد شده و بسط می‌یابند. بنابراین نمودهای دلبستگی می‌تواند به صورت طرحواره‌های شناختی برای روابط مفهوم سازی شوند که در پاسخ به تجربه‌های مراقبان کودک و روابط بین شخصی بعدی شکل می‌گیرند. به باور یانگ (۲۰۰۳)، ترجمه حمیدپور و اندوز، (۱۳۸۶) طرحواره‌های ناسازگار اولیه الگوهای هیجانی و شناختی خودشنکننده‌ای هستند که در جریان رشد آغاز می‌شوند و در سرتاسر زندگی تکرار می‌گردند. شناسایی سبک دلبستگی افراد و طرحواره‌های ناسازگار آنها، به همراه تبیین رفتارهای آن از همدیگر، به تشخیص و حل مشکلات زناشویی و روابط بین فردی زوجینی که هنوز در مراحل اولیه ارتباطی‌شان قرار دارند کمک شایانی خواهد کرد و در این مسیر می‌توان با استفاده از برنامه‌های مداخله‌ای پیش از ازدواج به بهبود و غنی‌سازی روابط زوجین کمک کرد.

ازدواج برای افراد به منزله دوره انتقال است. بالبی در مورد این دوره انتقالی این فرضیه را مطرح ساخت که مدل‌های فعال دلبستگی بیش از هر زمانی در معرض اصلاح و بازسازی قرار می‌گیرند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد زوجینی که در آستانه جدایی هستند با زوجین باثبات و راحتی که به ویژه در اوایل ازدواج قرار دارند از نظر نوع دلبستگی متفاوتند. طرحواره‌ها نیز به عنوان عوامل زیرساختی در شکل‌دهی به شخصیت، باورها و نگرش‌ها، شیوه زندگی آدلری را در فرد بوجود می‌آورند و به عنوان یک نقشه شناختی مستتر در ذهن، تعاملات و روابط و

رفتارهای افراد را تحت تاثیر و کنترل خود در می آورند. از این رو رسوب یادگیری های اولیه در ذهن می تواند در سیستم حمایت یا پردکننده خانواده منجر به شکل گیری این طرحواره های ناسازگار شود و زندگی آینده افراد را تحت سیطره خود درآورد. تعارض و کشمکش ها، این طرحواره های ناسازگار اولیه را فعال یا فعال تر می سازد.

این یافته ها ما را بر آن می دارد که پیشگیری را مقدم بر درمان دانسته و از ابتدای معماری ساختمان با هم بودن، خشت های ناکارآمد را شناسایی کرده و تغییر دهیم .

شناسایی سبک دلبستگی افراد و طرحواره های ناسازگار آنها، به همراه تبیین رفتارهای آن از همدیگر، به تشخیص و حل مشکلات زناشویی و روابط بین فردی زوجینی که هنوز در مراحل اولیه ارتباطی شان قرار دارند کمک شایانی خواهد کرد و در این مسیر می توان با استفاده از برنامه های مداخله ای پیش از ازدواج به بهبود و غنی سازی روابط زوجین کمک کرد.

منابع

- آهی، قاسم. (۱۳۸۵). هنجاریابی نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- آهی، قاسم؛ محمدی فر، محمد علی و بشارت، محمد علی. (۱۳۸۶). پایایی و اعتبار فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره های یانگ. *پژوهش های کاربردی روان شناسی*: ۳، ۳۷.
- بیرامی، منصور؛ فهیمی، صمد؛ اکبری، ابراهیم؛ امیری پیچاکلابی، احمد. (۱۳۸۷). پیش بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک های دلبستگی و مولفه های تمایز یافتگی. *فصلنامه خانواده پژوهی*: دوره ۴، شماره ۱۵؛ از صفحه ۲۴۷ تا صفحه ۲۶۱.
- پاکدامن، شهلا. (۱۳۸۰). بررسی ارتباط بین دلبستگی و جامعه طلبی در نوجوانی. *مجله علوم روان شناسی*: ۹، ۴۷: ۲۵-۲۳.
- حمیدی، فریده. (۱۳۸۶). بررسی رابطه سبک های دلبستگی با رضایت مندی زناشویی در دانشجویان متأهل دبیری. *فصلنامه خانواده پژوهی*: دوره ۳، شماره ۹؛ از صفحه ۴۴۳ تا صفحه ۴۵۳.
- حیدری تفرشی، غلامحسین. (۱۳۹۱). رویکرد مدل یابی معادلات ساختاری در تبیین رابطه بین سبک دلبستگی و منبع کنترل با رضایت مندی زناشویی، در اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*: دوره ۳، شماره ۳ (مسلسل ۱۱)؛ از صفحه ۲۳ تا صفحه ۴۴.
- ذراتی، مریم؛ امین ایزدی، امیر و آزادفلاح، پرویز. (۱۳۸۵). رابطه هوش هیجانی و سبک های دلبستگی. تازه های علوم شناختی. سال هشتم، شماره یک.

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار بر دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد

ذوالفقاری، ایران؛ فاتحی‌زاده، مریم‌السادات؛ عابدی، محمدرضا. (۱۳۹۱). تعیین رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان. *اصول بهداشت روانی*: دوره ۱۴، شماره ۱ (پیاپی ۵۳): از صفحه ۶۴ تا صفحه ۷۷.

رفیعی، سحر؛ حاتمی، ابوالفضل؛ فروغی، علی‌اکبر. (۱۳۹۰). رابطه بین طرحواره‌های ناسازگاران اولیه و سبک دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی. *جامعه‌شناسی زنان (زن و جامعه)*: دوره ۲، شماره ۱ (مسلول ۵): از صفحه ۲۱ تا صفحه ۳۶.

یانگ، جفری. (۲۰۰۳). *طرحواره درمانی*. (ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز) (۱۳۸۶). تهران: ارجمند.

Baranoff, John, Oeil, Tian, (2007). Young Schema Questionnaire: Review of Psychometric and Measurement Issues, *Australian Journal of Psychology*, Vol. 59, No. 2, pp. 78-86.

Chunga, K., Choi, E. Attachment styles and mother's well-being among mothers of preschool children in Korea: The mediating role of marital satisfaction. *Personality and Individual Differences*: Volume 69, October 2014, Pages 135-139.

Colin, V. L. (1996) . Human attachment the Mc Gran-Hill companies, Inc.

Pascal A, Christine, A., and Jean-Louis N (2008). Development and validation of the Cognitive Inventory of subjective distress. *International Journal of Geriatric Psychiatry*. Volume 23, Issue 11, pages 1175-1181. *Fam.*:51:15-26.

Platts H, Mason O, Tyson M. (2005). Early maladaptive schemas and adult attachment in a UK clinical population. *Psychol Psychother* ;78(Pt 4):549-64.

Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York: Guilford Press.

Young, (1998). The Young Schema Questionnaire: Short Form, Available at <http://home.sprynet.com/sprynet/schema/ysqs.htm>.

